އަދަދު: 02   އިސްދާރު: 33   20 ރަޖަބު 1431   2 ޖުލައި 2010   އިދާރާ: މިނިސްޓްރީ އޮފް އިސްލާމިކް އެފެއާޒް

ފާފަތަކުން ތައުބާވުން

ކޮންމެ އާދަމުގެ ދަރިއަކުވެސް ފާފައެއް ކުރެވިދާނެ މީހެކެވެ. ފާފަ ކުރެވިފައިވާ އިންސާނުންނަކީ މަޢާފިކަމުންނެއް ނޫނެވެ. މަޢާފިކަމުން ހެޔޮކުރުމަށް ރުޖޫޢަވެއްޖެނަމަ ހަމަކަށަވަރުން الله އަކީ ގިނަގިނައިން ތައުބާ ޤަބޫލުކުރައްވާ ރަސްކަލާނގެއެވެ. އެހެންކަމުން، އިންސާނާ ކުރާ ފާފަތަކުން ތައުބާވެ الله ގެ ޙަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަވުމަކީ ވާޖިބެކެވެ. އެއާ ހިލާފަށް އިންސާނުންނަށް ވަނީ ކަންކަން ކުރުމުގެ ފުރުޞަތު އިލްތިޒާމު ދެއްވާފައެވެ. މިގޮތަށް އިންސާނުންގެ ފިޠުރަތުގައި ހެޔޮކަމާއި ނުބައިކަން ތަފާތުކުރުމުގެ ބުއްދިވެރިކަން، ކޮންމެ އިންސާނެއްގެ ތެރޭގައި الله ﷻ ލައްވައިދެއްވިއެވެ. އެހެންކަމުން، ކޮންމެ އިންސާނަކުވެސް ފާފައެއް ކުރެވިއްޖެ ހިނދެއްގައި ވަގުތުން ތައުބާވުމަކީ، ކުރަންޖެހޭ ކަމެއް ކަމުގައި، އެކަލާނގެ ރަޙުމަތް އެދި ތައުބާވުން ލާޒިމުވެއެވެ، ފާފަތަކުން ތައުބާވުމަކީ الله ގެ حضرة ގައި ދެރަވެ ރުޖޫޢަވުމެއް ކަމަށް ވީހިނދު ކަލޭމެން ތައުބާވާށެވެ. ﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ تُوبُوٓاْ إِلَى ٱللَّهِ تَوۡبَةٗ نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمۡ أَن يُكَفِّرَ عَنكُمۡ سَيِّـَٔاتِكُمۡ وَيُدۡخِلَكُمۡ جَنَّٰتٖ تَجۡرِي مِن تَحۡتِهَا ٱلۡأَنۡهَٰرُ﴾ (سورة التحريم: 8) މާނައީ: "އޭ އީމާންވި މީހުންނޭވެ! ޚާލިޞް ތައުބާއަކުން ތައުބާވާށެވެ. އަދި ކަލޭމެންގެ ނުބައިކަންތައްތައް ފުއްސަވައި ކަލޭމެން ސުވަރުގެތަކަށް ވައްދަވާނޭ ކަމަށް ރަބ ގެ ވަޢުދު ދެއްވިއެވެ. ތައުބާވުމަކީ ތިމާގެ ފާފައިން ދުރުވެ، އަލުން ފާފަ ނުކުރުމަށް ނިޔަތްކުރުމެވެ. ހަމަޔަޤީނުން އެކަލާނގެ ރަޙުމަތުގެ ހެޔޮގޮތެއް އެ މީހަކަށް ލިބިގެންދާނެއެވެ." ރަސޫލުالله ﷺ ވިދާޅުވިއެވެ. "كُلُّ بَنِي آدَمَ خَطَّاءٌ وَخَيْرُ الْخَطَّائِينَ التَّوَّابُونَ" މާނައީ: "ކޮންމެ އާދަމުގެ ދަރިއަކުވެސް ފާފަކުރާ މީހެކެވެ. ފާފަކުރާ މީހުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ހެޔޮ މީހުންނަކީ ތައުބާވާ މީހުންނެވެ."

ހަމައެހެންމެ ފާފަތަކުން ތައުބާވުމަކީ މިހެންނެވެ. އެހެން އެކަމަކު ފާފަތަކުން ތައުބާވުމަކީ އެއްވެސް ހުރަހެއް ނުވެއެވެ. ފާފަކުރުމުން އިސްތިޣްފާރުކުރައްވާ މީހުންނަށްވެސް الله ﷻ ގޮވައިލައްވައި އެފާފަތަކުން ތައުބާވާ އެކަލާނގެ ޙަޟްރަތަށް ރުޖޫޢަ ވުމަށެވެ. އަދި الله ގެ ރަޙްމަތުން ނާއުއްމީދު ނުވުމަށް އަމުރުކުރައްވައެވެ. އެކަލާނގެ ވަޙީތަށް ފާފަތައް ފުއްސަވައިދެއްވައެވެ. ﴿قُلۡ يَٰعِبَادِيَ ٱلَّذِينَ أَسۡرَفُواْ عَلَىٰٓ أَنفُسِهِمۡ لَا تَقۡنَطُواْ مِن رَّحۡمَةِ ٱللَّهِۚ إِنَّ ٱللَّهَ يَغۡفِرُ ٱلذُّنُوبَ جَمِيعًاۚ إِنَّهُۥ هُوَ ٱلۡغَفُورُ ٱلرَّحِيمُ﴾ (سورة الزمر: 53) "ތިމަންރަސްކަލާނގެ އަޅުންގެ ތެރެއިން އެއުރެންގެ ނަފްސުތަކަށް ފާފަކުރުމުން އިސްރާފުކުރި މީހުންނަށް ކަލޭގެފާނު ވިދާޅުވާށެވެ. ތިޔަބައިމީހުން الله ގެ ރަޙްމަތުން ނާއުއްމީދު ނުވާށެވެ. ހަމަކަށަވަރުން الله ފާފަތައް ފުއްސަވައެވެ. ހަމަކަށަވަރުން އެކަލާނގަކީ ފާފަ ފުއްސަވާ އަދިވެސް ރަޙްމަތްތެރިވަންތަ ރަސްކަލާނގެއެވެ."

الله އަށް ފާފަފުއްސެވުން ކަމަކީ ބޮޑު، އެއްވެސް ޖިހާދެއްކުރުމަށް ބޭނުމެއް ފާފަތަކުން އަލުގައި ކުރެވުމާ، އެއްވެސް ބާވަތެއްގައި މިގެ މާނައަކީ ނުވެއެވެ. ނުވަތަ ޖެހޭން ދުވަސްވަރު ހިތުހުރި ގޮތަކުން ފާޅުވެ، ޢުމުރުން ދުވަސްވުމުން، ތައުބާވާނީ ކިޔަހާއި މިޒާޖުން ނުވެއެވެ. އެހެން މިހެން މާތާ ނުވަތަ މުސްކުޅި ވުމުން ތައުބާވާން، ދުނިޔޭގައި މިބާވަތް ކަމުގެ ޙައިސިއްޔަތުން ޖަހާލާނެ ހުރެވެނީ؟ އަދި ކިހިނެއްތޯ. އެދުވަސް އަންނާނެތޯ ދުނިޔޭގައި ހުރެވޭނެ ކަމުގެ ޔަޤީންކަމެއް، މިމާގެ ޖެހުން ދުވަސްވަރު ނަގައިދީ ކޮންމެކަމެއް، ޒިންމާދާރުވެ ސަލާމަތް ކުރެވޭނެ ނޫނެކެވެ.

ތައުބާވުމަކީ ޝަރުޢީގޮތުން ވާޖިބެކެވެ. އަދި، ކުރަންޖެހޭނީ ފާފައެއްކުރަ، އެކަމެއް ދުވަން ހުއްޓާލައި، އެކަމުން ދުރަށް ހިފެހެއްޓުމާއި، ތިމާގެ ކުރިން ނުބައި ކަމާއި ދުރަށް

- ބާކީ ބައި 2 ގައި -

ކިތައްމެ ބޮޑު ފާފައެއް ކޮށްފައިވާ މީހަކަށްވެސް

ތައުބާނުވެއްޖެނަމަ ނުފުއްސަވާނެ ފާފަ

އަބްދުލް ފަހުމީ ދީދީ

ތައުބާ ނުވެއްޖެނަމަ ނުފުއްސަވާނެ ފާފައަކީ ﷲއާ ޝަރީކު ކުރުމެވެ. އެއީ ﷲ ވަޙީގެންވާކަން ގަބޫލުކުރާ ބަހާ، ﷲ ނޫން ފަރާތަކަށް އަޅުކަންކުރުމެވެ. ނުވަތަ ﷲއާ އެހެން އެއްޗެއް އެއްވަރުކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެކަލާނގެ ކުރައްވާކަންކަމުގައި އެކަލާނގެ ސިފަފުޅުތަކުގައި އެހެން އެއްޗެއް ބައިވެރިކުރުމެވެ. ﷲ ތަޢާލާ އަޅުގަނޑުމެން މުސްލިމުން މިންކަޅައި ފާފައިން ސަލާމަތްކުރައްވާށިއެވެ! މިއީ ﷲގެ އަރިހަކު ކުރެވޭ އެންމެ ނުބައި އަދި އެންމެ ބޮޑު ފާފައެވެ. އެހެންކަމުން ﷲ ފޮނުއްވި ހުރިހާ ރަސޫލުންނާއި ނަބިއްޔުން މަސައްކަތްކުރައްވައި މިކަމުގެ ނުބައިކަން ބަޔާނުކުރައްވައި އަންގަވައިދެއްވިއެވެ. މިފަދައިގެ ނަތީޖާއަކީ، ކުރި ހުރިހާ ހެޔޮ ޢަމަލުތައް ބާޠިލުވެ، ނަރަކައިގައި ދާއިމީ ގޮތުގައި ދިރިހުރުމެވެ.

ﷲއާ ޝަރީކުކުރުން މައިގަނޑު ދެބައިއަކަށް ބެހެއެވެ. އެއީ ބޮޑު ޝިރުކަށާއި ކުޑަ ޝިރުކަށެވެ. ބޮޑު ޝިރުކަށް ޢަރަބިބަހުން ކިޔަނީ أَلشِّرْكُ ٱلْأَكْبَرُ އެވެ. އަދި ކުޑަ ޝިރުކަށް ކިޔަނީ أَلشِّرْكُ ٱلْأَصْغَرُ އެވެ. މިގޮތުން أَلشِّرْكُ ٱلْأَكْبَرُ އަކީ، މުސްލިމުކަމާ މީހާގެ ކިބައިން، ކަމަކަށް އެއީ ދީނުންދުރުކުރާ ކަންކަމެވެ. މިފަދަ ފާފަތަކާއި، ޖާހިލުކަމާ ނުބައިވުމުން ހިފެހެއް މީގެތެރޭގައެވެ. އަދި أَلشِّرْكُ ٱلْأَصْغَرُ އަކީ ދީނުންބޭރުކުރާ ފަދަ ބޮޑުނޫން ބަދުއަޚްލާޤީ ކަންކަމެވެ. ރިޔާއީ ފުރައްސާރަ ދިނުމަކީ އެބައިގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ އިސްލާމްދީނުގެ ޝަރީޢަތުގައި ކުޑަކަމަށް ބެލިގެންވާ ކަމެކެވެ.

النساء ސޫރަތުގެ 48 ވަނަ އާޔަތުގައި ﷲ ވަޙީ ކުރައްވައެވެ. ﴿إِنَّ ٱللَّهَ لَا يَغۡفِرُ أَن يُشۡرَكَ بِهِۦ وَيَغۡفِرُ مَا دُونَ ذَٰلِكَ لِمَن يَشَآءُ﴾ މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން ﷲ އެކަލާނގެއާ ޝަރީކުކުރުމުގެ ފާފައެއް ނުފުއްސަވާނެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ އެދިވޮޑިގެންފައިވާ އަޅަކަށް އޭގެން ކުޑަ ފާފަތަކެއް ފުއްސަވާނެއެވެ." المائدة ސޫރަތުގެ 72 ވަނަ އާޔަތުގައި ﷲ ވަޙީކުރައްވައެވެ. ﴿إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُۖ وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ﴾ މާނައީ: "ﷲއާ ޝަރީކުކުރާ މީހަކަށް ހަމަކަށަވަރުން ﷲ ސުވަރުގެ ޙަރާމްކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި އޭނާ އުޅޭނެ އޮންނާނެ ތަނަކީ ނަރަކައެވެ. އަދި އަނިޔާވެރިންނަށް ނަސްރުދޭނޭ ފަރާތެއް ނުވެއެވެ."

މިއާޔަތާއި މިފަދަ ބައެއް އާޔަތްތަކުގައި އެވަނީ އާންމުކޮށް ޝަރީކުކުރާ އެންމެންނަށްވެސް ހުކުމް ސާބިތުވެއެވެ.

ކަބީރާ ފާފަތަކުގެ ތެރެއިން ރަސޫލުﷲ ﷺ ގެ ސުންނަތުގައި ނަޞްރު ހިންގައިލާފައިވާ ޝަރީޢަތް އެންމެބޮޑު ފާފައިގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަމެއްގެ ގޮތުގައި އަންގަވައި، އެކަމާ ދުރުހެލިވުމަށް އިރުޝާދު ދެއްވައި ފައިވެއެވެ. أَلْكَبَائِر ނުވަތަ ބޮޑު ފާފައިގެ ވާހަކަ އަރިސްފުށުގައި ބަޔާންވެފައިވާ ހަދީޘްގައި ޝިރުކުގެ ވާހަކަ އައިސްފައިވެއެވެ. މިސާލަކަށް: "إِجْتَنِبُوا السَّبْعَ الْمُوبِقَاتِ.. أَلشِّرْكُ بِاللهِ وَالسِّحْرُ.." މި ހަދީޘްގައި ބޮޑު ހަލާކުތަކާ ދުރުހެލިވުމަށް އަންގަވައި، ޝަރީކުކުރުމާއި، ސިޙުރު ހެދުމާ ދުރުހެލިވުމަށް އަންގަވައިފައިވެއެވެ. ހަމަ އެފަދައިން އޭގެއިތުރަށް ފަހެތި ބޮޑު ފާފައެއް ކަމުގައި ރަސޫލުﷲ ﷺ އަރިހުގައި ސުވާލު ދެންނެވުނުއިރު ޙަދީޘް ކުރައްވައި، އެއީ، ﷲ އާއެކު ޝަރީކުއެއް ބައިވެރިކުރުމެވެ. ހަމަ އެފަދައިން ﷲ ރަސޫލުންނަށް ވަޙީކޮށްދެއްވާފައިވަނީ އަރިސްފުށުގައި ބަޔާންވެގެން އެކަމުގެ ސަބަބެއް ކަމުގައި އަންގަވައިފައިވެ، "އެއީ އެމީހުން އެމީހުންގެ ނަބިއްޔުންގެ ޤަބުރުތައް އަޅުކަންކުރާ ތަންތަން ކަމުގައި ހެދިއެވެ." މިފަދައިން ނެވެ. ހަމަ އެފަދައިން ރަސޫލުﷲ ﷺ ގެ ޤަބުރު މިސްކިތަކަށް ހެދުން އަޅުކަންކުރާ ތަނެއް ކަމުގައި ނުހެއްދެވުމަށް ދުޢާކުރެއްވިއެވެ: (اَللَّهُمَّ لاَ تَجْعَلْ قَبْرِي وَثَنًا يُعْبَدُ) "އޭ ﷲ! މިސްކިތެއް އަޅުކަން ކުރާ ތަނެއް ކަމުގައި މިޤަބުރު ނުހައްދަވާށެވެ." މިފަދައިން އަންގަވާފައި ދެއްވާފައިވެއެވެ.

ފާފަތަކަށް ބާރުއަޅައިދޭ...

ހިތާމަކުރަންވީ، ކުރިއަށް އޮތްތޯ ދުވަހެއްގައި އެފަދަކަމެއް ތަކުރާރު ނުކުރުމަށް އަޒުމު ކަނޑައަޅުއްވާށެވެ. މީގެ އިތުރުން އެކުރި ކުށަކީ މީހުންގެ ޙައްޤާއި ގުޅިފައިވާ ކަމެއްނަމަ، އެޙައްޤު އަދާކުރުމެވެ. ނުވަތަ އެމީހުންގެ ކިބައިން މައާފު އެދުމެވެ.

ޙަސަނުލް ބަޞްރީ ޙަސަނުލް ބަޞްރީ

އަހަރެންވަންތަކަމުގެ ބައްޔާއި އޭގެފަރުވާތަކެއް

އިބްރާހީމް ޒަކަރިއްޔާ މޫސާ

އަހަރެންވަންތަކަމުގެ ބައްޔަކީ، އިންސާނީ މުޢާމަލާތުގައި ފުޅާދާއިރާއެއް އިޖުތިމާޢީ ބަލިތަކުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ޚާއްޞަ ބައްޔެކެވެ. މިއީ، އަޚްލާޤީ ނަފްސާނީ މުޝްކިލާތުގެ ބާވަތެއް، އަހަރެންވަންތަކަން އެމީހެއްގެ މޫނު ފެޢުދުން ފެނިފައިވާ ދިޔުމުން އެދުވޭ ވަރަށް ނުރައްކާތެރި ބައްޔެކެވެ. މިބަލީގެ ނުރައްކާތެރިކަން ވަކި ބޮޑުވެއްޖެނަމަ ހިފެހެއްޓުމަކީ ނުވެއެވެ. އިޖުތިމާޢީ، ޢާއިލީ، ސިޔާސީ، އިޤްތިޞާދީ އަދި ދީނީ ކަންކަމާބެހޭ ދާއިރާތަކުގައިވެސް މިބަލީގެ ސިފަތައް ފެނިގެންދެއެވެ. މުޅިދުނިޔެ ދާއިރާއެއްގައިވެސް އެހެނީ އިންސާނުންނަކީ ގައިމުވެރިކަމުގެ، އެއްބަޔަކު ނަފްސާނީ ޖިސްމާނީ ކުލިޔާތުގެ ބަލިތަކުގެ އަސަރު ލިބޭ ފައްޗަކަށް ވެސް ކުރިއަރަމުންދާ ކަމަށެވެ.

"އަހަރެން" ވަންތަކަމުގެ ބައްޔަކީ، އިންސާނާގެ އަމިއްލަ ނަފްސުގައި އިންތިހާއަށް ލޯބިވުމުން ޖެހޭ ބައްޔެކެވެ. މިބައްޔަށް އިނގިރޭސިބަހުން އީގޯމޭނިއާ (EGOMANIA) އޭ ކިޔައިދެއެވެ. މިބަލި ޖެހުމުން ހުރިހާ ބާވަތެއް "އަހަރެން" ގެ އަތުގައި އޮތުމަށް ބޭނުންވާނެއެވެ. އެހެންމީހުން ފަހުން އަމިއްލަ ނަފްސަށް ތަނާޒުލުވުމާ ހިތްވާނެއެވެ. "އަހަރެން" ގެ މަޤްބޫލުކަމުގެ މިސްކީނުން އަޖާއިބުފުޅުގެ ތަން ދުށަހިތްވާނެއެވެ. "އަހަރެން" ހެދި މީހާ، ދުވަސް ހަދުމުގައި ޝަރަފާއި ދެން ބޮޑުވާނެއެވެ. ދުނިޔަވީ އުފަލުގައި ހަދަދުކުރަނީއެވެ ދުއްވުން، ބަރުދުންވުމަށް ނުވަތަ ބަރުދަސްތާކަމުގައި ވުމަށް، ހެދިގެން ތަކަށްޓަކައި މިޔުންތަކުރިހަކާތަކަށް ބޭނުންވާނެއެވެ. "އަހަރެން" ވަންތަކަމުގެ ނިޝާނުތަކަށް ދިއުމުން، ކަންކަމުގައި ހިތްހަމަޖެހޭނީ ޖަދަލު އުފެދުނުމެއެވެ. އަދި ޖަދަލު އުފެދުމަކަށް ހަމައެކަނި (ބައްދަލު) ފަސްވެގެންދާނެއެވެ. އެހެންމީހަކަށް ކަމަކުރުމުގެ ގޮތުން ޕާސެންޓީއެއް ދެކެނެވެ. އެހެން މީހުންނާ ކަރާ ހަމަނުކުރުމުގެ ބޮޑުވެގެންވާނެއެވެ.

"އަހަރެން" ފަދަ މީހުން ހަމަކޮށްލަދިނަކަށް ނުކުރެވޭ، އެހެން މީހުންގެ ނަޞޭހަތާއި މަޝްވަރާއާއި ބޯހަމުން ނުފެނޭނެއެވެ. އަދި "އަހަރެން" ގެ ފުރުން އެއްވެސް ކުރެއް ނުކުރާނުކަމުގެ ތަޤުދީރު ދިވިގޮތެއްގެ، ކުރީގެ އެއްވެސް ކުރެއް ނުފެންނާނެއެވެ. އެހެންކަމުން، ކުރަހު އިއްޒަތްތެރިކަން، "އަހަރެން"ނަރު ދިޔާ ވަރަށްބޮޑު ނިކަމެތި ކަމުގެއިވެސް ދުޅަނެއެވެ. މަޖުބޫރުވެގައި އިންސާނީ ނުވަތަ ބައެއްގެ ތެރޭގައި ހުންނަހިނދު، ހިނދުކޮޅަކަށް ވިޔަސް ހަމަހިމޭނުން ނުހުރެވޭނެއެވެ. "އަހަރެން" ގެ ވިޔަސް އެހެން އެއްވެސް މީހަކަށް ބޮޑުކަން ދޭކަށް ދަތިތަކާއި ބޭނުންވާނެއެވެ.

އަދިއެކަ ނަފްސުގެ ލޯބިވުމަކީ އިންސާނީ ޖިބިއްލަތެވެ. މި

ޖިބިއްލަތުން އެއްވެސް އިންސާނަކު ބޭރުވެގެން ނުވެއެވެ. އެހެންކަމާއި، ކަރާމާ މިކަހަލަ އަމިއްލަ ނަފްސުގެ ލޯބި ވިޔަސް މިނަކަށް ދޫކޮށްލާކަށް ނުވާނެއެވެ. ރަސޫލުﷲ ﷺ އިރުޝާދުކުރައްވާފައިވަނީ ވަރިޔަކު މި ބަލިގަދަވުމަކީ އަހަރެމެންގެ މަޤާމްތަކުގައި ދިމާވާނެތީއެވެ. "އަހަރެންގެ ތަރުބިޔަތު ނުކޮށް ﷲ ގެ ރުޅިގަދަވުމުގައި ބަލާނެ ކަމަށް އިސްވެ ހިނގައިދާނެ ﷺ މީހާ ނުބައިތައް ބަރުބަސްލާގައި ކެނޑިގެންދާނީއެވެ. އަދިއެކަ ނަފްސުގެ ލޯބިވުމާއި، އޭގެ އަސްލުކަމަށް ވާހަކަދެއްކުމުގެ ޙައްޤުހަމަވާންދެން، މިނިވަންކަމަކީ ބޮޑުކަމެއް ތަރުޙީބުކުރުމާ އެއްވަރުވާ ތަށްޓެވެ."

އަދިއެކަ ނަފްސުގެ ލޯބިވުމަކީ، އިންސާނީ ޠަބީޢަތުގައި ހުރި ސިފައެއްކަމުގައި ވާއިރު، އެއީ މިޒާޖުން އެހެން އިންސާނުންނަށް ލޯބިވުމުގެ މަގުތަކެއް ސިފައެއްކަމުގައި ފާހަގަކޮށްލެވެއެވެ. އަދި ޙަޤީޤަތުގައި އިންސާނިއްޔަތު ޤާއިމުވެ ހުރުމަށް ތަރުބިޔަތުގެ ބޭރުން ވަރަށް ބޮޑު ދައުރެއް އަދާކުރެއެވެ. އަދި ޙަޤީޤަތުގައި އަދިއެކަ ލޯބިވުމާއި ހުރި މުޢާމަލާތުގެ އެކުވެރިކަމުގައި އިންސާނުން ދިރިހުރުމަށް ކަމަށް މަގުފަހިވެއެވެ.

އިންސާނުން ފެނިދާނެ އެކަކު ފަރާތަކާއި ވަކިވެގެން ނުހުރެވޭނެ، ސިފަތަކެއް އެކުލެވިގެންނުވެއެވެ. ﷲ ގެ ކާރިޔާތް ދަރިވަރުގެ ހިތްތަކުން ވަރުގަދައަކުން އާދޭސްކޮށެވެ. މިފަދަ ހިތް ނަސޭހަތްދިނުމުން، އަދިއެކަ ނަފްސުގެ ލޯބި، އޭގެ ބައްދަލުކުރުމާއި ތަރުބިޔަތު ކުރުމުގެ މުރާދުން މިދަރުސްތަކުގެ ތެރެއިން، ޙަޤީޤަތާއި ރައްދުވެރިކަން ޤާއިމުކުރާ ހެދުމުގެ ދިރިއުޅުމުގައި ސަލާމަތީގެ އެކަށީގެންވާ އާއިލީ ކަންކަމަށް ރަސޫލު ﷺ ގެ ތަރުބިޔަތަށް ބަލައިލުމެވެ. ރަސޫލުﷲ ﷺ ގެ ސީރަތުގައި އެބަ ދެއްކެއެވެ: "އަދި އެކުވެރިން ހޯދުމުގައި އެއްބާރުލުން ދެއްވުމުގައި ވިސްނުންތަކުގައި ނަޒަރު ބޭނުންކުރުމަށް (އަހަރެމެން) ތަރުބިޔަތު ދަރިންނަށް ދިނުމަށް މުހިންމު ވާހަކައެވެ. އަދި އެކުވެރިންނަށް (ސާބިތުވުން: މުޙާފަޒާތްކުރުން) ދަރީގެ އެކުވެރިކަން އެކުވެރިއެއް ބަޔަކު އެކުވެރިން (ސާބިތުވުން: އަހަރެމެން) ގެ ހިތްހަމަޖެހުމެވެ. އަދި އެކުވެރިންގެ އަދިއެކަ ނަފްސުގެ ޢާއިލާ، އެކުވެރިކަމަށް (މުޙާފަޒާތްކުރުން) އިސްލާމްދީނުގައިވެސް. އެކުވެރިކަމަށް (ސާބިތުވުން) ބޭނުންތެރިކަން ބޮޑުވެގެން ނަފްސުގެ ޙައްޤެވެ. އެހެންކަމާއި އަދިއެކަ ނަފްސުގެ ދަރިވަރުކަމުން މިންވަރުކޮށް މިސާ (ދަރުސްކަމެއް!) ވަކި، އެކުވެރިންނާ، ހަމަ ދަރުސްތަކާ މިންވަރެވެ."

އިސްލާމްދީނުގައި ކައިންބުއިމުގެ އަދަބުތައް

މޫސާ އަންވަރު ޙަސަން

އިސްލާމްދީނަކީ ދިރިއުޅުމުގެ ބާވަތުގެ މަދުރަސާއެކެވެ. އިންސާނާއަށް ފައިދާހުރި ހުރިހާ ކަމަކަށް އިސްލާމްދީން ވަނީ އިރުޝާދުދީފައެވެ. އިންސާނާއަށް ގެއްލުން ލިބިދާނެ ހުރިހާ ކަމަކުން ދުރުހެލިވުމަށް އަންގަވައިފައިވެއެވެ. ޤުދުރަތީ ޖަމާޢަތުގެ އާދަކާދައެއް ނަމަވެސް އެއީ ރަނގަޅުކަމެއްނަމަ، އެ ކަމަކަށް އިސްލާމްދީން ބާރުއަޅައިދީފައިވެއެވެ. އެ އާދަކާދައަކީ ގޯސް އާދަކާދައެއް ނަމަ އެކަމެއް ނަހީ ކުރައްވައިފައިވެއެވެ. މި އާދަކާދަތަކުގެ ތެރޭގައި ކައިން ބުއިމުގެ އާދަކާދަތައް ހިމެނެއެވެ. ކައިން ބުއިމުގައި ކަނާތު ބޭނުންކުރުމަށް ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ ﷺ ވަނީ އަމުރު ކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެއްފަހަރު މިހަކަށް ދޫކޮށްފައި އަދި އެއްޗެއްގައި ހިފުމުގައި ކަނާތުން ހިފުމަށް ވަނީ އިރުޝާދު ދެއްވާފައެވެ. މިހެންވީ ކަލޭގެފާނުގައި ވިއަސް ނިޔަސް ކުރާ ކަލޭގެ ފުރުމުގެ ކުރިން ބިސްމިއްލާހި ކިޔުމަށް އަމުރު ކުރައްވާފައިވެއެވެ. ކާތަކެތި ފުރުމުން މަގާކުރައްވައިފައެވެ. އަދި ހަމަހަމަ ކާއިރު ކައިރިން ކާތަކެތި ހިފުމަށް ތިލަފަތި ދަށަށް ކަނާތުން ބާއްވާ ހަދާ ކާތަކެތި ކޮށް އިރުޝާދު ދެއްވާފައިވެއެވެ. އެއީ އެފަދަ ތަރުތީބުގައި ބަރަކާތް ލިބިގެންވާ ގޮތަކަށް ކައިބުއިމުގެ އަދަބުތައް ތަރުތީބުވެގެންވުމެވެ. މިއީ މުސްލިމުންނަށް އިސްލާމްދީނުގައި ކައިން ބުއިމާއި ބެހޭގޮތުން ކަނޑައަޅުއްވާފައިވާ ބައެއް އަދަބުތަކެވެ.

އިބުނު އުމަރުގެ އަރިހުން ރިވާކުރެވިގެން އައިސްފައިވާ ޙަދީޘްގައި މިފަދައިން ވެއެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން މާތް الله ގެ ރަސޫލާ ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. އެއްވެސް މިހަކަ އެއްގެ ވާތުން ނުކާށެވެ! އަދި ވާތުން ބުއިމަކުން ނުވާނެވެ! ހަމަކަށަވަރުން ޝައިޠާނާ ކައިބުއިމަކީ ވާތުންނެވެ." މުޙައްމަދުގެ ޙަދީޘް ރިވާކުރެއްވި ބައެއް ޢުލަމާއުންގެ ވަނަވަރުގައި ވާގޮތުގައި މިއީ ޙަރާމް ކަމެކެވެ. މުޙައްމަދު ބިން ނިޔާ ޢުމަރުގެ ޙަދީޘް ޝަރީޢަތުގެ ރިވާ ކުރުމުގައިވާ ގޮތުގައި ސުންނަތެއް މިއީ މަތިވާ ޙަދީޘްގެ ޙުކުމެވެ. އިބުނު މާޖާ، އަޙްމަދު ގެ ރިވާކުރި ޙަދީޘް ރިވާކުރައްވައިފައިވާ ބަސްފުޅުގައި މާތް ނަބިއްޔާ ﷺ ބަޔާންކުރައްވައިފައިވެއެވެ. "ކަނާތުން ކައިބުއިމާއި ކަނާތުން ހިފާށެވެ. އަދި ކަނާތުން ދޭށެވެ. އަދި ކަނާތުން ޢަމަލުކުރާށެވެ. ޝައިޠާނާ ވާތުން ކައެވެ. އަދި ވާތުން ބޮއެވެ. ވާތުން ހިފައެވެ. އަދި ވާތުން ދެއެވެ."

ކައިން ބުއިމުގައި ބަރަކާތް ލިބުމުގެ ސަބަބަކީ ކާއެއްޗެއްގައި ބިސްމިއްލާހި ކިޔުމެވެ. ކައިބުއިމުގެ ކުރިން ބިސްމިއްލާހި ކިޔުމަށް މާތް الله ގެ ރަސޫލާ ﷺ އަމުރުކުރައްވައިފައިވެއެވެ. ޢައިޝާގެ އަރިހުން ރިވާކުރެވިގެން އައިސްފައިވާ ޙަދީޘްގައި ﷺ ކިޔުއްވާފައިވެއެވެ. "ތިޔަބައިމީހުންގެ ތެރެއިން މީހަކު ކާއިރު ﷲ ގެ އިސްމު ހަނދާންކުރާށެވެ. ފުރަތަމަ ހަނދާން ނެތިއްޖެނަމަ، ބިސްމިއްލާހި އައްވަލަހޫ ވަ އާޚިރަހޫ ކިޔާށެވެ."

<hr>

ބައެއް ޢިލްމުވެރިން ބުނާގޮތުގައި ކައިބުއިމުގެ ކުރިން ބިސްމިއްލާހި ކިޔުމަކީ ވާޖިބު ކަމެކެވެ. ބަލާއިރު ސުންނަތުގައި ރަސޫލާ ﷺ ކާއިރު ބިސްމިއްލާހި ކިޔުއްވައިގެން ޚާއްޞަކޮށް ސަމާލުކަން ދެއްވާފައިވާކަން އެނގެއެވެ. (ސޫރަތުލް ބަޤަރާ) ބަޔާންކުރައްވައިފައިވެއެވެ. "ކާއިރު ބިސްމިއްލާ ކިޔުމަކީ ޝައިޠާނާ ކައިބުއިމުން ހުއްޓުވާ ކަމެކެވެ." ބަޔާންކުރައްވައިފައިވެއެވެ. "ތިޔަބައިމީހުން ކެއުމުގެ ކުރިން ބިސްމިއްލާހި ކިޔާށެވެ." (ސޫރަތުލް ޢަރާފު ވާ މިސްރާ 31 ގެ ތަފްސީރު) ބަޔާންކުރައްވައިފައިވެއެވެ. "ދީނުގެ މިންވަރު ދެނެގަތުމަށް ދަސްކޮށްދޭށެވެ." ބަޔާންކުރެއްވި ޙަދީޘް ނަޤުލުކޮށްފައިވެއެވެ. އަދިވެސް ހަމަކަށަވަރުން އަޅުގަނޑުމެން އިސްލާމްދީނުގެ ތަޢުލީމުތައް ދަސްކޮށް ސުންނަތަށް ތަބާވުމުގެ އަގު ބޮޑެވެ. އަދި ﷲ އަށް ފަރުވާތެރިވުމަކީ ހަމަ އިބާދަތެކެވެ. "ހަމަކަށަވަރުން ރަސޫލާ ބަޔާންކުރެއްވި ބަސްފުޅުގެ ސަބަބުން ސަލާމަތްވެވޭނެ ގޮތަށް ރަސޫލާ ﷺ ނަބީބަސްފުޅުގައި ވެއެވެ." ރަސޫލާ ﷺ ވެސް ﷲ ގެ ނަމުގައި ކައިބުއިމަށް ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ.

މާތް ﷲ ވަޙީކުރެއްވިކަމަށްވާ ޤުރުއާނުގައި މާތް ﷲ ވަޙީކުރައްވައިފައިވެއެވެ.

(ސޫރަތުލް ބަޤަރާ 29) ބަޔާނުގައި: "އެކަލާނގެ ދުނިޔޭގައި ހުރި ހުރިހާ ތަކެއްޗެއް އުފެއްދެވީ ތިޔަބައިމީހުންނަށްޓަކައެވެ. އެކަލާނގެ ޢަރުޝުގެ ދަށުގައި ހުރި ހުރިހާ ތަކެތިވެސް އުފެއްދެވީ އެކަލާނގެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ ހުރިހާ ކަމެއް ދެނެވޮޑިގެންވާ ކަލާނގެއެވެ."

މިއާއިއެކު ދިރިއުޅުމުގެ ބަރަކާތާއި މި ބަރަކާތުގައި މާތް ﷲ ހެއްދެވި ތަކެތީގައި ހިމެނޭ މީސްތަކުންގެ ފައިދާއާއި ބެހޭ ގޮތުން ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. އެއީ މީސްތަކުން ބަރަކާތް ލިބިގަތުމަށް ޓަކައެވެ. އެހެން މީސްތަކުން ބުރަވެގެން ހޯދާ ރިޒުޤު ކަލޭގެފާނު ދެއްވާ ކަމެވެ. އަދި ކާބޯތަކެތި ގެނެސްދިނުމަކީ މާތް ﷲ އިންސާނުންނަށް ހެޔޮކަމުގައި ދެއްވި ނިޢުމަތެކެވެ. އަދި ގެއްލުންހުރި ހުރިހާ އެއްޗެއް ބަލާއިރު ޙަރާމްކުރައްވައިފައިވެއެވެ. އިންސާނުން ބޭނުންވާ ވަސީލަތްތަކުން ޙަލާލު ރިޒުޤު ހޯދުމަށް ހިތްވަރު ދެއްވައިފައިވެއެވެ. އަދި އެއްވެސް ފައިދާނުވާ ކަމަކަށް ނިކަމެތިކުރުމަކީ ހުއްދަނޫން ކަމެކެވެ.

އެންމެން ޖަމާޢަތުގައި ކާއިރު ޝަރީޢަތުގެ ތަރުތީބަށް އަދި ކާންފެށުމުގެ ކުރިން އިސްލާމްދީނުގެ އުސޫލުތަކާ ގުޅިގެން ތިބުމަށް ބާރުއަޅައިދެއްވާފައިވެއެވެ. ޖަމާޢަތުގައި ކާއިރު ކާތަކެތީގައި ﷲ ބަރަކާތް ލައްވާނެއެވެ. ބޭނުމީ އެއީ މުސްލިމު އަޚް ސުލްޙަވެރިކަމުގެ އަސަރުން ދިމާވާ ކުރައްވާފައިވާ ކަމެކެވެ. "މާތް ﷲ ގެ ރަސޫލާ ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. ދެމީހުންގެ ކާއެއްޗަކީ ތިންމީހުންނަށް ފުދޭ އެއްޗެކެވެ. ތިންމީހުންގެ ކާއެއްޗަކީ ހަތަރު މީހުންނަށް ފުދޭ އެއްޗެކެވެ." އަދި ކާހުގެ އަޅުގަނޑުމެން ޝަރީޢަތަށް ތަބާވުމުގައި މާތް ﷲ އެ ބަރަކާތް ލައްވައިދެއްވާ ކަމަށް ބަޔާން ރަސޫލާ ﷺ ކަނޑައަޅުއްވާފައިވެއެވެ. "ޖަމާޢަތުގައި ކާށެވެ. އެއްގޮތަށް ބަރަކާތް ހުރީ ޖަމާޢަތުގައި ކާތީއެވެ. އަދި ވަކިވަކިން ނުކާށެވެ. އެކަލޭގެ ކާއެއްޗަކީ ދެމީހުންނަށް ފުދޭ އެއްޗެކެވެ. އަދި ދެމީހުންގެ ކާއެއްޗަކީ ހަތަރުމީހުންނަށް ފުދޭ އެއްޗެކެވެ."